

mobilitatem divini ordinis ad res ipsas quæ ordini subduntur, extendere conati sunt, dicentes, quod omnia necesse est esse sicut sunt, in tantum quod quidam dixerunt, quod Deus non potest alia facere quam quæ facit, contra quod est quod habetur Marth. xxvi. 53. *An putas quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi plusquam duodecim legiones Angelorum?* Quidam autem è converso, mutabilitatem rerum quæ divinæ providentiæ subjiuntur, in mutabilitatem divinæ providentiæ transtulerunt, de eo carnaliter sentientes, quod Deus ad modum carnalis hominis sit in sua voluntate mutabilis, contra quod dicitur Num. xxiii. 19. *Non est Deus quasi homo, ut mentiar, nec ut filius hominis, ut mutetur.* Alii vero contingentiam divinæ providentiæ subtraxerunt, contra quos dicitur Thren. iiii. 37. *Quis est iste qui dixit ut fieret aliquid, Domino non jubente?*

CAPUT XCIX.

Quod Deus potest operari præter ordinem rebus inditum, producendo effectus absque causis propriis.

Restat autem ostendere, quod præter ordinem ab ipso rebus inditum Deus agere possit.

1. Est enim ordo divinitus institutus, ut inferiora per superiora moveantur à Deo, ut supra cap. lxxxiii. & præc. dictum est. Potest autem Deus præter hunc ordinem facere, ut scilicet ipse effectum aliquem in inferioribus operetur, nihil ad hoc agente superiori agente: in hoc enim differt agens secundum necessitatem naturæ, ab agente secundum voluntatem, quia ab agente secundum necessitatem naturæ effectus non potest sequi nisi secundum modum virtutis activæ: unde agens quod est maximæ virtutis, non potest immediate producere effectum aliquem parvum, sed producit effectum suæ virtutis proportionatum; in quo tamen invenitur quandoque minor virtus quam in causa; & sic per multa media tendens à causa suprema provenit aliquis parvus effectus. In agente autem per voluntatem non est sic: nam agens per voluntatem, statim sine medio potest producere quemcumque effectum qui suam non excedat virtutem: artifex enim perfectissimus potest facere opus quale faciat artifex imperfectus. Deus autem operatur per voluntatem, & non per necessitatem naturæ, ut supra cap. xxxvi. II. Lib. ostensum est. Igitur minores effectus, qui fiunt per causas inferiores, potest facere immediate absque secundis causis.

2. Adhuc. Virtus divina comparatur ad omnes virtutes activas sicut virtus universalis ad virtutes particulares, sicut per supradicta cap. lxxvii. & seq. patet. Virtus autem activa universalis ad particularem effectum producendum determinari potest dupliciter. Uno modo per causam mediam particularem, sicut virtus activa celestis corporis determinatur ad effectum generationis humanæ per virtutem particularem, quæ est in semine, sicut & in syllogismis virtus propositionis universalis determinatur ad particularem conclusionem per assumptionem particularem. Alio modo per intellectum, qui determinatam formam apprehendit, & eam in effectum producit. Divinus autem intellectus non solum est cognoscitivus suæ essentiæ, quæ est quasi universalis virtus activa; neque etiam tantum universalium, & primarum causarum, sed omnium particularium, sicut per supradicta cap. lxxvi. patet. Potest igitur producere immediate omnem effectum, quem producit quodcumque particulare agens.

3. Amplius. Cum accidentia consequantur principia substantialia rei, oportet quod ille qui immediate substantiam rei producit, possit immediate circa ipsam rem operari quæcumque ad substantiam ejus consequuntur: generans enim quod dat formam, dat omnes proprietates, & motus consequentes. Ostensum est autem supra Lib. II. cap. xxi. quod Deus in prima rerum institutione omnes res per creationem immediate produxit in esse. Potest igitur immediate unamquamque rem producere, sive movere ad aliquem effectum absque mediis causis.

4. Item. Ordo rerum profluit in res, secundum quod est præcogitatus in intellectu ipsius; sicut videmus in rebus humanis quod princeps civitatis ordinem apud se præmeditatum cuilibet imponit. Intellectus autem divinus non est determinatus ad hunc ordinem de necessitate, ut nullum alium ordinem intellegere possit; cum & nos alium ordinem per intellectum apprehendere possimus, potest enim intelligi à nobis quod Deus hominem ex terra absque semine formet. Potest igitur Deus præter inferiores causas effectum illis causis proprium operari.

5. Præterea. Licet ordo rebus inditus à providentiâ divinam bonitatem suo modo repræsentet, non tamen ipsam repræsentat perfecte, cum non pertingat bonitas creaturæ ad æqualitatem bonitatis divinæ. Quod autem non repræsentatur perfecte per aliquod exemplatum, potest iterum præter hoc alio modo repræsentari. Repræsentatio autem divinæ bonitatis in rebus est finis productionis rerum à Deo, ut supra ostensum est. Non est igitur voluntas divina determinata ad hunc ordinem causarum, & effectuum, ut non possit velle effectum aliquem in inferioribus producere immediate absque aliis causis.

6. Adhuc. Universa creatura magis est Deo subdita quam corpus humanum sit subditum animæ ejus; nam anima est corpori proportionata ut forma ipsius; Deus autem omnem proportionem creaturæ excedit. Ex hoc autem quod anima imaginatur aliquid, & vehementer afficitur ad illud, sequitur aliquando immutatio in corpore ad sanitatem, vel ægritudinem absque actione principiorum corporalium, quæ sunt nata in corpore ægritudinem, vel sanitatem causare. Multo igitur magis ex voluntate divinâ potest effectus aliquis sequi in creaturis absque causis quæ natæ sunt secundum naturam illum effectum producere.

7. Præterea. Secundum naturæ ordinem virtutes activæ elementorum sub virtutibus activis corporum celestium ordinantur. Proprium autem effectum virtutum elementarium interdum virtus celestis efficit absque actione elementi, sicut patet cum Sol calefacit absque ignis actione. Multo igitur magis & divina virtus absque actione causarum creaturarum potest producere proprios effectus earum.

Si autem quis dicat, quod cum ordinem istum rebus Deus indiderit, non potest esse absque mutatione ipsius, ut præter ordinem ab ipso institutum operetur in rebus, effectus absque propriis causis producendo; ex ipsa rerum natura repellitur potest.

Ordo enim inditus rebus à Deo, secundum id est quod in rebus frequenter accidere solet, non autem ubique, vel secundum id quod est semper: multæ enim naturalium causarum effectus suos producant eodem modo ut frequenter, non autem ut semper, nam quandoque, licet ut in paucioribus, aliter accidit vel propter defectum virtutis agentis, vel propter materiæ indispositionem, vel propter aliquid fortius agens; sicut cum natura in homine generat digitum sextum. Non tamen propter hoc deficit, aut mutatur pro-

providentiæ ordo: nam & hoc ipsum quod naturalis ordo institutus secundum ea quæ sunt frequenter, quandoque deficit, providentiæ subest divinæ. Si ergo per aliquam virtutem creatam fieri potest ut ordo naturalis mutetur ab eo quod est frequenter, ad id quod est raro, absque mutatione providentiæ divinæ; multo magis divina virtus quandoque aliquid facere potest, sine providentiæ suæ præjudicio, præter ordinem naturalibus inditum rebus à Deo. Hoc enim ipsum ad suæ virtutis manifestationem facit interdum: nullo enim modo melius manifestari potest quod tota natura divinæ subjecta est voluntati, quam ex hoc quod quandoque ipse præter ordinem naturæ aliquid operatur; ex hoc enim apparet quod ordo rerum processit à Deo non per necessitatem naturæ, sed per liberam voluntatem.

Nec debet hæc ratio frivola reputari, quod Deus aliquid facit in natura ad hoc quod Deus se mentibus hominum manifestet; cum supra cap. xvii. hujus Lib. ostensum sit quod omnes creaturæ corporales ad naturam intellectuales ordinantur quodammodo sicut in finem. Ipsius autem intellectualis naturæ finis est divina cognitio, ut in superioribus est ostensum. Non est ergo mirum, si ad cognitionem de Deo intellectu naturali præbendam, fit aliqua mutatio in natura corporali.

CAPUT C.

Quod ea quæ Deus præter naturæ ordinem facit, non sunt contra naturam.

Considerandum tamen videtur, quod licet Deus interdum præter ordinem rebus inditum aliquid operetur, nihil tamen facit contra naturam.

1. Cum enim Deus sit actus purus, omnia vero alia habeat aliquid de potentia admixtum, oportet quod Deus comparetur ad omnia sicut movens ad motum, & activum ad id quod est in potentia. Quod autem est in potentia secundum ordinem naturalem respectu alicujus agentis, si aliquid imprimatur in ipsum ab illo, non est contra naturam simpliciter, etsi sit aliquando contrarium particulari formæ, quæ corrumpitur per actionem hujusmodi: cum enim generatur ignis, & corrumpitur aer igne agente, est generatio, & corruptio naturalis. Quicquid igitur à Deo fit in rebus creatis, non est contra naturam, etsi videatur esse contra ordinem proprium alicujus naturæ.

2. Adhuc. Cum Deus sit primum agens, ut supra Lib. I. cap. xiiii. & II. Lib. cap. vi. ostensum est, omnia quæ sunt post ipsum, sunt quasi quædam instrumenta ipsius. Ad hoc autem sunt instrumenta instituta ut deserviant actioni principalis agentis, dum moventur ab ipso; unde talis instrumenti materia, & forma esse debet, ut sit competens actioni quam intendit principale agens: & propter hoc non est contra naturam instrumenti ut moveatur à principali agente, sed est ei maxime conveniens. Neque ergo est contra naturam, cum res creatæ moventur qualitercumque à Deo: sic enim institutæ sunt ut ei deserviant.

3. Præterea. In agentibus etiam corporalibus hoc videtur quod motus qui sunt in ipsis inferioribus corporibus ex impressione superiorum, non sunt violenti, neque contra naturam, quamvis non videantur convenientes motui naturali, quem corpus inferius habet secundum proprietatem suæ formæ: non enim dicimus quod fluxus, & refluxus maris sit mo-

tus violentus, cum sit ex impressione celestis corporis; licet naturalis motus aquæ sit solum ad unam partem, scilicet ad medium. Multo igitur magis quicquid à Deo fit in qualibet creatura, non potest dici violentum, neque contra naturam.

4. Item. Prima mensura essentiæ, & naturæ cujuslibet rei est Deus, sicut primum ens, quod est omnibus causa essendi. Cum autem per mensuram de unaquaque re sumatur judicium, oportet hoc naturale dici unicuique rei per quod conformatur suæ mensuræ. Hoc igitur erit naturale unicuique rei quod à Deo ei inditum est: ergo etsi adhuc eidem rei à Deo aliquid aliter imprimatur, non est contra naturam.

5. Amplius. Omnes creaturæ comparantur ad Deum sicut artificata ad artificem, sicut ex præmissis Lib. II. cap. xxiv. patet: unde tota natura est sicut quoddam artificiarium divinæ artis. Non est autem contra rationem artificii, si artifex aliquid aliter operetur in suo officio, etiam postquam ei primam formam dedit. Neque ergo est contra naturam, si Deus in rebus naturalibus aliter operetur aliquid quam consuetus cursus naturæ habet. Hinc est quod Augustinus dicit Lib. de natura bon. contr. Manich. c. iiii. *Deus creator & conditor omnium creaturarum nihil contra naturam facit: quia id est naturale cuique rei quod facit, à quo est omnis modus, numerus, & ordo naturæ.*

CAPUT CI.

De miraculis.

I. Part. quest. cv. art. 8.

Hæc autem quæ præter ordinem communiter in rebus statutum quandoque divinitus fiunt, miracula dici solent. Admiramur enim aliquid cum effectum videntes, causam ignoramus. Et quia causa una & eadem à quibusdam interdum est cognita, & à quibusdam incognita, inde contingit quod videntium simul aliquem effectum aliqui mirantur, & aliqui non mirantur; Astrologus enim non miratur videns eclipsim Solis, quia cognoscit causam; ignarus autem hujus scientiæ necesse habet admirari, causam ignorans. Sic igitur est aliquid mirum quo ad hunc, non autem quantum ad illum. Illud ergo simpliciter mirum est quod habet causam simpliciter occultam; & hoc sonat nomen miraculi, ut scilicet sit de se admiratione plenum, non quoad hunc, vel quoad illum tantum. Causa autem simpliciter occulta omni homini est Deus. Probatum est enim supra cap. xlvi. hujus Lib. quod ejus essentiam nullus homo in statu hujus vitæ intellectu capere potest. Illa igitur simpliciter miracula dicenda sunt quæ divinitus fiunt præter ordinem communiter servatum in rebus.

Horum autem miraculorum diversi sunt gradus, & ordines. Nam summum gradum inter miracula tenent in quibus aliquid fit à Deo quod natura numquam facere potest, sicut quod duo corpora sint simul, & quod Sol retrocedat, aut stet, quod mare divisum transeuntibus iter præbeat; & inter hæc etiam ordo attenditur: nam quanto majora sunt illa quæ Deus operatur, & quanto magis sunt remota à facultate naturæ, tanto miraculum majus est, sicut majus est miraculum quod Sol retrocedat quam quod mare dividatur.

Secundum autem gradum in miraculis tenent illa in quibus Deus aliquid facit quod natura facere potest, sed non per illum ordinem. Opus enim naturæ est quod aliquod animal vivat, videat, & ambulet;

sed quod post mortem vivat, post cæcitatem videat, post debilitatem claudus ambulet, hoc natura facere non potest, sed Deus interdum miraculose operatur. Inter hæc etiam miracula gradus attenditur secundum quod id quod fit, magis est à facultate naturæ remotum.

Tertius autem gradus miraculorum est cum Deus facit quod consuetum est fieri operatione naturæ, tamen absque naturæ principis operantibus, sicut cum aliquis à febre curabili per naturam, virtute divina curatur, & cum pluit sine operatione principiorum naturæ.

C A P U T CII.

Quod solus Deus potest miracula facere.

I. Part. quest. cx. art. 4.

EX præmissis autem ostendi potest, quod solus Deus potest facere miracula.

1. Quod enim est sub ordine totaliter constitutum, non potest præter ordinem illum operari. Omnis autem creatura est constituta sub ordine quem Deus in rebus statuit. Nulla ergo creatura potest supra hunc ordinem operari: quod est miracula facere.

2. Item. Quando aliqua virtus finita proprium effectum operatur ad quem determinatur, non est miraculum; licet posset esse mirum alicui qui illam virtutem non comprehendit, sicut mirum videtur ignaris quod magnes trahit ferrum, vel quod aliquis parvus piscis sit retinens navem. Omnes autem creaturæ potentia est limitata ad aliquem determinatum effectum, vel ad aliquos. Quicquid ergo virtute cujuscumque creaturæ fiat, non potest dici miraculum proprie, etsi sit mirum creaturæ virtutem illius non comprehendenti; quod autem fit à virtute divina, quæ cum sit infinita, de se incomprehensibilis est, vere miraculum est.

3. Amplius. Omnis creatura in sua actione requirit subjectum aliquod in quod agit; solius autem Dei est ex nihilo aliquid facere, ut supra Lib. I. cap. xvi. ostensum est. Nihil autem quod requirit in sua actione subjectum, potest agere nisi illa ad quæ subjectum est in potentia: hoc enim agens in subjectum aliquid operatur ut educat illud de potentia in actum. Nulla igitur creatura sicut nec creare potest, ita & nec agere potest in aliqua re nisi quod est in potentia illius rei. Fiant autem multa miracula divinitus dum in re aliqua fit divina virtute quod non est in potentia illius rei, sicut quod mortuus reviviscat, & quod Sol retrocedat, & quod duo corpora sint simul. Hæc igitur miracula nulla virtute creaturæ fieri possunt.

4. Adhuc. Subjectum in quod agitur, ordinem habet & ad agens quod reducit ipsum de potentia in actum, & ad actum in quem reducit. Sicut ergo subjectum aliquid est in potentia ad aliquem determinatum actum, & non ad quemlibet; ita non potest reduci de potentia in actum determinatum nisi per agens aliquid determinatum. Requiritur enim agens diversimode ad reducendum in diversum actum: nam cum aer sit in potentia ignis, & aqua; alio agente fit actu ignis & alio aqua. Similiter etiam patet quod materia corporalis in aliquem actum perfectum non reducit à sola virtute universali agente; sed oportet esse aliquid agens proprium per quod determinetur impressio universalis virtutis ad determinatum effectum. In actum autem minus perfectum potest materia corporalis sola virtute universali absque particu-

lari agente. Animalia enim perfecta non solum generantur ex sola virtute cœlesti, sed ad hoc requiritur determinatum semen; ad generationem vero quorundam imperfectorum animalium sola virtus cœlestis sufficit sine semine. Effectus igitur qui in his inferioribus fiunt, si sint nati fieri à causis universalibus superioribus, sine operatione causarum particularium inferiorum, non est miraculum si sic fiant, sicut non est miraculum quod animalia ex putrefactione sine semine nascentur; si autem non sunt nati fieri per solas causas superiores, requiruntur ad eorum complementum causæ inferiores particulares. Cum autem aliquis effectus producat ab aliqua causa superiori medianibus propriis principis, non est miraculum. Nullo igitur modo virtute superiorum creaturarum aliqua miracula fieri possunt.

5. Amplius. Eiusdem rationis esse videtur quod aliquid operetur ex subjecto, & quod operetur id ad quod est in potentia subjectum, & quod ordinate operetur per determinatam media. Nam subjectum non fit in potentia propinqua ad ultimum, nisi cum fuerit actu in medio, sicut cibus non est statim in potentia caro, sed cum fuerit conversus in sanguinem. Omnis autem creatura necesse habet uti subjecto ad hoc quod aliquid faciat; nec potest facere nisi ad quod subjectum est in potentia, ut ostensum est cap. II. Lib. Ergo non potest facere aliquid, nisi subjectum reducat in actum per determinatam media. Miracula igitur, quæ sunt ex hoc quod aliquis effectus producat non illo ordine quo naturaliter fieri potest, virtute creaturæ fieri non possunt.

6. Adhuc. Inter species motus ordo quidam naturalis attenditur. Nam primus motus est motus localis, unde & causa aliorum existit: primum enim in quolibet genere causa invenitur eorum quæ in illo genere consequuntur. Omnis autem effectus qui in his inferioribus producat, per aliquam generationem, vel alterationem necesse est ut producat. Oportet igitur quod per aliquid localiter motum hoc proveniat, si fiat ab aliquo agente incorporali, quod proprie localiter moveri non possit. Effectus autem qui fiunt à substantiis incorporeis per corporea instrumenta, non sunt miraculosi: corpora enim non operantur nisi naturaliter. Non igitur substantiæ incorporeæ creatæ possunt aliqua miracula facere propria virtute, & multo minus substantiæ corporeæ, quarum omnis actio naturalis est. Solius igitur Dei est miracula facere: ipse enim est superior ordine sub quo universa continentur, sicut à cuius providentia totus hic ordo fluit: ejus etiam virtus, eum sit omnino infinita, non determinatur ad aliquem specialem effectum, neque ad hoc quod effectus illius producatur aliquo determinato modo, vel ordine. Hinc est quod in Psal. cxxxv. 4. dicitur de Deo: *Qui facit mirabilia magna solus.*

C A P U T CIII.

Quod substantiæ spirituales aliqua miracula operantur, quæ tamen non sunt vere miracula.

I. Part. quest. cx. art. 4.

Fuit autem positio Avicennæ (Lib. VIII. de Anima cap. ult. & Lib. VI. cap. II.) quod substantiis separatis multo magis obedit materia ad productionem alicujus effectus quam contrariis agentibus in natura: unde ponit, quod ad apprehensionem prædictarum substantiarum sequitur interdum effectus ali-

aliquis in istis inferioribus, vel pluviarum, vel sanitatis alicujus infirmi, absque aliquo corporeo agente medio. Cujus quidem signum ab anima nostra accipit, quæ cum fuerit fortis in sua imaginatione, ad solam apprehensionem immutatur corpus; sicut cum quis ambulans super trabem in alto positam cadit de facili, quia imaginatur casum ex timore; non autem caderet, si esset trabes illa posita super terram, unde casum timere non posset. Manifestum est autem quod ad solam apprehensionem animæ calescit corpus, sicut accidit in concupiscentibus, vel iratis; aut etiam in frigidatur, sicut accidit in timentibus. Quandoque etiam immutatur ex forti apprehensione ad aliquam ægritudinem, puta febrem, vel etiam lepram. Et per hunc modum dicit, quod si anima sit pura, non subjecta corporalibus passionibus, & fortis in sua apprehensione, quod obedit apprehensioni non solum corpus proprium, sed corpora etiam exteriora; adeo quod ad ejus apprehensionem sanetur aliquis infirmus, vel aliquis hujusmodi. Et hoc ponit esse causam fascinationis: quia anima alicujus vehementer affecta in malevolentia, habet impressionem nocentem in aliquem, maxime puerum, qui propter corporis teneritudinem est facile susceptivus impressionum. Unde vult quod multo amplius ad apprehensionem substantiarum separatarum, quas ponit animas, vel motores orbium, sequantur aliqui effectus in istis inferioribus absque actione alicujus corporalis agentis. Hæc autem positio satis consona est aliis suis positionibus. Ponit enim quod omnes formæ substantiales effluant in hæc inferiora à substantia separata, & quod corporalia agentia non sunt nisi disponentia materiam ad suscipiendam impressionem agentis separati.

Quod quidem non est verum, secundum Aristotelis doctrinam, qui probat in VII. Metaphysic. text. comm. xxviii. & seq. quod formæ quæ sunt in materia, non sunt à formis separatis, sed à formis quæ sunt in materia: sic enim invenitur similitudo inter faciens & factum. Exemplum etiam quod sumitur de impressione animæ in corpus, non multum adjuvat ejus intentionem. Non enim ex apprehensione sequitur aliqua immutatio corporis, nisi apprehensioni adjuncta fuerit affectio aliqua, ut gaudij, vel timoris, vel concupiscentiæ, aut alterius passionis. Hujusmodi autem passionem accidunt cum aliquo determinato motu cordis, ex quo sequitur ulterius immutatio totius corporis vel secundum motum localem, vel secundum alterationem aliquam: unde adhuc remanet quod apprehensio spiritualis non alterat corpus nisi mediante motu locali. Quod autem de fascinatione inducit, non ob hoc accidit quod apprehensio unius immediate immutat corpus alterius; sed quia mediante motu cordis immutat corpus conjunctum, cujus immutatio pervenit ad oculum, à quo infici potest aliquid extrinsecum, præcipue si sit facile immutabile, sicut etiam oculus menstruat inficit speculum. Substantia igitur spiritualis creata propria virtute nullam formam inducere potest in materiam corporealem, quasi materia ad hoc sibi obediente, ut exeat in actum alicujus formæ, nisi per motum localem alicujus corporis. Est enim hoc in virtute substantiæ spiritualis creatæ ut corpus obediat sibi ad motum localem; movendo autem localiter aliquid corpus, adhibere potest aliqua naturaliter activa ad effectus aliquos producendos, sicut etiam ars fabrilis adhibet ignem ad mollificationem ferri. Hoc autem non est miraculum proprie loquendo. Unde relinquatur quod substantiæ spirituales creatæ non faciunt miracula propria virtute. Dico autem propria virtute: quia nihil pro-

hibet hujusmodi substantias spirituales, in quantum agunt virtute divina, miracula facere: quod etiam ex hoc videtur quod unus ordo Angelorum specialiter deputatur, ut Gregorius dicit (hom. xxxiv. in Evang.) ad miracula faciendâ: qui etiam dicit Dial. Lib. II. cap. xxxi. quod quidam Sancti interdum miracula faciunt ex potestate, non solum ex intercessione.

Considerandum tamen est, quod cum res aliquas naturales vel Angeli, vel dæmones adhibent ad aliquos determinatos effectus, utuntur eis quasi instrumentis quibusdam, sicut Medicus utitur ut instrumentis, aliquibus herbis ad sanandum. Ex instrumento autem procedit non solum suæ virtuti correspondens effectus, sed etiam aliquid ultra propriam virtutem, in quantum agit in virtute principalis agentis: sicut enim, & securis non possunt facere lectum, nisi in quantum agunt ut motæ ab arte, & ad talem effectum, nec calor naturalis posset carnem generare nisi virtute animæ vegetabilis, quæ utitur ipso quasi quodam instrumento. Conveniens est igitur quod ex ipsis rebus naturalibus proveniant aliqui aliores effectus ex hoc quod spirituales substantiæ eis utuntur quasi instrumentis quibusdam. Sic ergo licet tales effectus simpliciter miracula dici non possint, quia ex naturalibus causis proveniunt, mirabiles tamen redduntur nobis dupliciter. Uno modo ex hoc quod per spirituales substantias tales causæ modo nobis inconstituto ad proprios effectus apponuntur: unde ingeniosorum artificum opera mira redduntur, cum ab aliis non percipiuntur qualiter operantur. Alio modo ex hoc quod causæ naturales appositæ ad effectus aliquos producendos aliquid virtutis sortiuntur ex hoc quod sunt instrumenta spiritualium substantiarum: & hoc magis accedit ad rationem miraculi.

C A P U T CIV.

Quod opera magorum non sunt solum ex impressione cœlestium corporum.

Fuerunt autem quidam dicentes, quod hujusmodi opera nobis mirabilia quæ per artes magicas fiunt, non ab aliquibus spiritualibus fiunt substantiis, sed ex virtute cœlestium corporum. Cujus signum videtur quod ab exercentibus hujusmodi opera, stellarum certus situs consideratur. Adhibentur etiam quædam herbarum, & aliarum corporalium rerum auxilia, quasi ad præparandam inferiorem materiam ad suscipiendam influentiam virtutis cœlestis.

1. Hoc autem expresse adversatur apparentibus. Cum enim non sit possibile ex aliquibus corporis principis intellectum causari, ut supra cap. lxxxiv. probatum est, impossibile est quod effectus qui sunt proprii intellectualis naturæ, ex virtute cœlestis corporis causentur. In hujusmodi autem operationibus magorum apparent quædam quæ sunt propria rationalis creaturæ opera. Redduntur enim responsa de furtis sublati, & de aliis hujusmodi: quod non posset fieri nisi per intellectum. Non igitur est verum omnes hujusmodi effectus sola virtute cœlestium corporum causari.

2. Præterea. Ipsa loquela proprius actus est rationalis naturæ. Apparent autem aliqui colloquentes hominibus in prædictis operationibus, & ratiocinantes de diversis. Non est igitur possibile quod hujusmodi fiant sola virtute cœlestium corporum.

Si quis autem dicat, quod hujusmodi apparentiæ non sunt secundum sensum exteriorem, sed secundum